

This is an interview with George Stavrinakis on Wednesday 25th September 2013 at his home in Hindmarsh. The Interviewer is Helen Haltis and the interview is being conducted as part of the Greek Migration Experience, Oral Histories Project, and OEEGA initiative. It is funded by the Australian Government's Your Community Heritage Program - Sharing Community Heritage Stories.

As indicated in the Oral History Handbook:

Punctuation: Square bracket [ ] indicate material in the transcript that does not occur on the original tape recording. Sentences that were left unfinished in the normal manner of conversation are shown ending in three dashes, - - -

Also present is George's daughter Maria.

The interview will be conducted in Greek.

Καλησπέρα Γιώργο και ευχαριστώ πάρα πολύ που δέχτηκες να λάβεις μέρος στο πρόγραμμά μας.

Μπορούμε να αρχίσουμε με το να μου πεις το όνομά σου παρακαλώ;

Γιώργιος Νικολάου Σταυρινάκης

Και πού και πότε γεννήθηκες Γιώργο;

Γεννήθηκα στο Βίκι [Βίκιο], στις 13 τρίτου, το '34.

Βίκι, σε ποιο νησί είναι αυτό;

Στην Χίο.

Και οι γονείς σου τί δουλειές κάνανε στην Χίο;

Οι γονείς μου, ο μπαμπάς μου ήτανε business man. Πούλαγε διάφορα πράγματα και αγόραζε διάφορα πράγματα. Είχαμε και μαγαζί, η μητέρα μου. Σπουδάζανε τα αδέρφια μου, εγώ έμενα με την γιαγιά μου στα χωράφια.

Δηλαδή, λες business man ο μπαμπάς σου, τί πράγματα πουλούσε και αγόραζε;

Αγόραζε και σιτάρι, αγόραζε και καλαμπόκια, έφερνε και κουκιά από την Θεσσαλονίκη, Καβάλα, από διάφορα μέρη. Πήγαινε με το καϊκι και πούλαγε και μανταρίνια, πορτοκάλια και μέλι που έκανε η γιαγιά μου.

Είχε δικότου καϊκι;

Όχι, το πλέρωνε, ενοίκιαζε. Το φορτώνανε, τον πλέρωνε και τον [τους] πήγαινε και τους έφερνε.

Η μαμά σου τί μαγαζί είχε;

Η μαμά μου είχε διάφορα πράγματα. Και αυτά που έφερνε ο μπαμπάς μου, και από τα χωριά που σπέρνανε, πήγαινε πράγματα να τα πουλάει --- τα πουλούσε. Πολλά, διάφορα πράγματα.

Και εσύ πώς έμενες με την γιαγιά;

Εγώ έμενα με την γιαγιά μου γιατί είχαμε μία περιουσία χωράφια. Η γιαγιά μου είχε περίπου 300 μελίσσια και όλον εκεί εδούλευε και φύτευε σε ένα χωράφι αγγούρια, η καημένη, που δεν είχε άνδρα. Ήταν μόνη της και εγώ την εβόηθαγα. Είχαμε και τρία βόδια και ένα μουλάρι. Είχαμε και δύο κατσίκες στο χωριό. Και τα είχα εγώ με την γιαγιά μου.

Δηλαδή περνούσατε καλούτσικα να πούμε;

Δόξα τον Θεό, δεν είχαμε πράμα [πρόβλημα] ότι δυστυχούσαμε και πεινάγαμε. Και στον πόλεμο ακόμα είμαστε μια χαρά.

Τα παιδικά σου χρόνια, πώς τα θυμάσαι;

Τα παιδικά μου χρόνια, ήμουν λιγάκι naughty boy, που λένε και οι Αυστραλοί. Είμαστε εκεί στο χωριό, όλη η νεολαία, πειράζαμε και τον παπά ακόμα, τον καημένο. (γέλιο) Εκάμαναμεν μερικές διαβολιές, εκεί πέρα, αλλά περνώγαμεν ωραία. Είμαστε όλοι μία οικογένεια, το χωριό μου. Ήτανε --- τον καιρό της εποχής μου είμαστε 80 παιδιά, είχε το χωριό, και τώρα, στα λίγα χρόνια που μαθαίνω, έχει κλείσει [το σχολείο] και δεν δουλεύει καθόλου. Το έχουνε εγκαταλείψει.

Πήγες στο σχολείο;

Επήγα στο σχολείο, μόνο το δημοτικό. Αλλά όσα [τόσο] έξυπνος δεν πιστεύω να ήμουν γιατί άμα ήτανε και εγώ θα πήγαινα στο γυμνάσιο όπως επήγανε τα άλλα μου αδέρφια, οι αδελφές μου και τα αδέρφια μου.

Πόσα παιδιά είναι μέσα στην οικογένειά σας;

Στην οικογένειά μας είμαστε πέντε. Όλοι [εκτός από εμένα] σπουδάσανε. Το γυμνάσιο το βγάλανε όλοι και τα αδέρφια μου τα δύο γινήκανε καπεταναίοι. Ο ένας, πρώτος [καπετάνιος], που τώρα έχει συγχωρεθεί, ο άλλος επήγε μέχρι δεύτερος καπετάνιος. Οι αδελφές μου βγάλανε το γυμνάσιο αλλά δεν επήγανε για σπουδές.

Όταν τελείωσες το σχολείο τί έκανες;

Όταν τελείωσα το σχολείο, έμενα με την γιαγιά μου. Εκεί είχαμε τρία βόδια, εκεί πέρα, γιατί κάναμεν αλέτρι στα χωράφια, είχαμε και ένα μουλάρι, είχαμε και δύο κατσίκες. Και την έβγαλα εγώ με αυτά.

Αγροτική ζωή με την γιαγιά.

Αγροτική ζωή με την γιαγιά. Ήτανε μια καλή γυναίκα, πολύ εργατικά.

Μέχρι τί ηλικία το έκανες αυτό;

Εγώ το έκανα μέχρι τα 16 μου χρόνια. Στα 16 επήγα στην σχολή Βασιλίσσης ήτανε [λεγόταν], στην Κεφαλονιά, και εκάτσαμεν εκεί 10 μήνες και έχομεν πάρει δίπλωμα, μας έχουνε δώσει.

Τί σχολή ήταν αυτό;

Ήτανε χτίστες, για χτίσιμο, και έχω πάρει --- το δίπλωμα αυτό το έχω αλλά εδώ δεν το καλλιέργησα γιατί εδώ τα Εγγλέζικά μου εμένα δεν ήτανε καλά. Δούλεψα σε οικοδομές, δούλεψα ναι, αλλά δεν μπόρεσα να --- τα Εγγλέζικά μου δεν ήτανε καλά και δεν επροχώρισα για να κάνω αυτή την δουλειά.

Όταν γύρισες πίσω στην Χίο μετά από την σχολή, δούλεψες αυτή την δουλειά;

Εδούλεψα. Όταν εγίνηκεν ο σεισμός της Χίου, στο χωριό μου χαλάσανε μερικά σπίτια και πήρανε --- το κράτος, τους επλέρωσε για να φτιάξουνε σπίτια. Και εδούλεψα σε πέντε-έξι σπίτια. Για λίγο καιρό.

Και μετά τί έκανες;

Μέτα εμπάρκάρισα με τα καράβια.

Πήγες με τον αδελφό σου;

Ναι, το πρώτο ταξίδι ήμουν με τον αδελφό μου. Έκατσα εκεί πέρα 9 μήνες, 10 μήνες θαρρώ πως ήτανε, με το καράβι. Πουλήθηκε [μετά] για παλιοσίδερα στην Ιαπωνία. Εμείς ήμαστε [είχαμε] ξεμπαρκάρει, και ο καπετάνιος [είχε ξεμπαρκάρει. [Εγώ] επήγα στην Ελλάδα, ξάνα δούλεψα λίγο στις οικοδομές και μετά πάλι σε λίγο καιρό ξαναμπαρκάρισα.

Για πόσα χρόνια δούλευες μέσα στα καράβια, όλα όλα;

Όλα δεν πρέπει να είναι έξι σωστά, περίπου έξι χρόνια.

Και αυτά τα καράβια που πηγαίνανε;

Τα καράβια αυτά --- εγύρισα όλο τον κόσμο. Επήγα Αργεντίνα, επήγα Αμερική, επήγα Ιαπωνία, επήγα Κορέα, επήγα Κίνα, επήγα Σπανία, Ολανδία, Αγγλία, Γερμανία. Όλα αυτά τα --- Ρουμανία είπαμε. Γύρισα πολλά κράτη.

Και τί φόρτωναν τα καράβια;

Το πρώτο, ως μινεράλι. Το πρώτο που έκανα, για 10 μήνες.

Από πού, σε πού το πήγαινε;

Πηγαίναμεν από την --- Ισπανία εφορτώναμε, πηγαίναμεν στη Γερμανία. Εφορτώναμεν από τις Ινδίες, από τις Ινδίες πηγαίναμεν στην Ευρώπη, πάλι Γερμανία, και τέτοια. Τραβούσεν περισσότερα Γερμανία, ή Αγγλία. Πηγαίναμε σε όλα αυτά τα μέρη, αλλά τα δεύτερα καράβια που ήτανε καινούρια από το σκαρί τους, επηγαίναμεν, περισσότερον φορτώναμεν σιτάρια. Και στην Κίνα πήγαμε σιτάρι και στη Κορέα, και στη Ιαπωνία πολλές φορές, και εδώ στην Αυστραλία. Όταν το έσκασα εδώ, ήρθαμε για να φορτώσουμε.

Τα πέντε-έξι χρόνια που ήσουνα μέσα στα καράβια, πώς τα θυμάσαι;

Μου αρέσει η Αυστραλία πιο πολύ γιατί εταξιδεύαμεν έναν μήνα και δεν εβλέπαμεν κόσμο. Μόνο θάλασσαν. Μέσα στην θάλασσα παλεύαμεν. Στο πόρτο που πηγαίναμεν, βγαίναμεν έξω, καμμιά φοράν εκαθίζαμεν μιά βδομάδα, καμμιά φοράν καθίζαμεν δυο μέρες, γιατί ξεφορτώνανε γρήγορα. Κατάλαβες, αυτή ήτανε η ζωή μας.

Πληρωνόσαστε καλά;

Δόξα τον Θεό, τον μήνα ένδεκα λίρες.

Μπορούσες να στείλεις χρήματα πίσω στην οικογένεια δηλαδή;

Έστειλα λίγα. Έστειλα λίγα, γιατί δεν είχε [δεν υπήρχαν αρκετά], και όταν πηγαίναμεν έξω σε ένα πόρτο, βγαίναμεν έξω, χαλάγαμε χρήματα, κάτι. Δεν μπορούσες να ταξιδεύεις ένα μήνα και να μην βγεις έξω σε ένα λιμάνι και να μην πας να πιείς έναν καφέ, κάτι. Παίρναμεν τάξι να πάμε στην πόλη, από το λιμάνι. Είχαμεν τα έξοδά μας.

Και εδώ στην Αυστραλία πότε φτάσατε;

Φτάσαμε --- ήτανε Γενάρης, Φλεβάρης, το '60.

Και τί φέρνατε στην Αυστραλία;

Ήλθαμε άδειοι, με νερό μέσα για να μην είναι το καράβι άδειο.

Με νερό μέσα;

Βάλανε νερό για να καθίσει το καράβι για να μην είναι --- Ήλθαμε άδειοι. Επήγαμε Κορέα και απ' την Κορέα πήγαμε Ιαπωνία, που έκανε service το καράβι και ύστερα ήλθαμε εδώ, άδειοι. Εδώ πέρα το εκαταλείψαμε γιατί δεν επερνάγαμε καλά μέσα στο καράβι.

Σε ποιο λιμάνι είσαστε;

Εδώ στο Wallaroo.

Πήγε στο Wallaroo να φορτώσει τί;

Ήλθε να φορτώσει σιτάρι να το πήγαινε στην Ευρώπη, αλλά πού θα το πήγαινε, δεν ξέρω.

Αλλά εσείς όμως σκεφτήκατε να το σκάσετε;

Να το αφήσουμε.

Γιατί;

Είπαμε ότι το πρώτο ήταν ο καπετάνιος. Δεν ήταν και τόσο --- Αυτό δεν σας το είχα πει, στο δρόμο ερχόμαστε και μας είχε πιάσει κυκλώνας και είχε μεγάλη φουρτούνα. Το καράβι δηλαδή --- δεν μπορούσαμε να ανοίξουμε τις πόρτες. Ο καπετάνιος δεν ήξερε τί έκανε. Ο μαρκώνης, από άλλο καράβι, τον ειδοποίησε. Πού πας, και γιατί τραβάς μπροστά; Χάνεται ο κόσμος! Μεγάλα καράβια γυρίζανε πίσω και εμάς αυτός ο καπετάνιος προχωρούσε μπροστά, στον κακό καιρό. Στο φινάλε [τελικά] είναι ότι τον απείλησε ο λοστρόμος και του λέει, "άμα δεν γυρίσεις θα σε πετάξω μέσα στην θάλασσα" και το γυρίσανε, αλλιώς μπορεί να χανόμαστε κι όλας. Αλλά και εδώ που ήρθαμε δεν μας εφέρθηκε καλά, ούτε λεφτά μας έδινε, ούτε --- και αναγκαστήκαμε και ήλθαμε εδώ στο προξενείο να βρούμε το δίκαιο μας αλλά δεν το βρήκαμε, και λέμε να μείνουμε εδώ στην Αυστραλία, έξω, δίχως να ξέρουμε έναν άνθρωπο και τίποτα, και ούτε την γλώσσα.

Τόσα χρόνια, πέντε-έξι χρόνια στο καράβι, πήγατε σε διάφορα μέρη, γλώσσα μάθατε καθόλου;

Γλώσσα, ε τσουμ τσουμ από εδώ, τσουμ τσουμ από εκεί, κάτι που μας μαθαίνανε οι κοπέλες που αγκαλιάζαμε.

Έτσι ε; Λίγο δηλαδή από τα κάθε κράτη.

Από το καθένα. Και Σπανιόλικά --- όλα του έρωτα, του 'I love you'. (γέλιο)

Όταν φτάσατε εδώ στην Αδελαΐδα και αποφασίσατε να μείνετε, γιατί δεν θέλατε να φύγετε, πόσοι είσατε που μείνατε εδώ πέρα;

Τρία άτομα εβγήκαμε από το καράβι.

Εφτάσατε στην Αδελαΐδα πήγατε στο προξενείο, είδατε δεν εγινόταν τίποτα και πού πήγατε να βρείτε κάπου να μείνετε, να πιάσετε δουλειά, πώς έγινε;

Ευρήκαμε έναν στο Hindley Street, τον Γιάννη τον Χορτάτο. Αυτός εγνώριζε μία γυναίκα που είχε χωρίσει από τον άνδρα της και ενοίκιαζε κάτι. Επάνω, είχε διώροφο σπίτι και νοίκιαζε κάτι κρεβάτια. Και επήγαμεν εκεί και εμείναμε καμμιά εβδομάδα. Μετά ευρήκαμεν άλλο, εφύγαμε και επήγαμε, αλλά ευρήκα έναν χωριανό μου εδώ πέρα, την δεύτερη ημέρα που ήλθαμε εδώ πάνω, και μας επήρεν ο άνθρωπος και πήγαμε και ζητήσαμε δουλειά και πιάσαμε εδώ στο McKay στο χυτήριο, απένταντι στο γήπεδο.

Πόσον καιρό κάθισες στο εργοστάσιο;

Έκανα περίπου δυόμισι χρόνια γιατί εκάηκα και έχασα το μάτι μου και έμπλεξα και με δικηγόρο γι' αυτό, αλλά τα λεφτά που πήρα ήτανε τίποτις, γιατί ως σκαστός που ήμουνα, θέλανε να με στείλουνε και στην Ελλάδα και με βγάλανε ως κομμουνιστή.

Επιδή δεν είχες χαρτιά που ήλθες εδώ πέρα, έπρεπε να παρουσιαστείς πουθενά στο Immigration καθόλου;

Επήγαμε παρουσιαστήκαμε στο Immigration. Μας είχαν δώσει ταυτότητα παραμονής και μάλιστα θέλω αυτό να σας πω, όταν ήλθανε στο εργοστάσιο, το Immigration, για να με πάρουνε μένα να με στείλουνε στην Ελλάδα, επειδή είχα χτυπήσει το μάτι μου, τώρα, εδώ μπροστά σε αυτή την υπόθεση με βγάλανε ως κομμουνιστή και θέλαν να με διώξουνε.

Ποιος;

Θα σας πω τί έχει συμβεί. Είχαμε πάει στις Ινδίες στο Καράτσι. Εκεί πέρα ήλθε ένα Πολωνέζικο καράβι. Είχε μέσα Έλληνες. Οι άνθρωποι αυτοί, τους είχε διώξει η Ελλάδα τότε για κομμουνιστές, και είχαν χάσει την πατρίδα τους. Εγώ εκεί πέρα ως καμαρωτάκι, αφού μιλήσανε Ελληνικά, τους επρόσφερα να πιούν έναν καφέ Ελληνικό. Το λοιπόν είχαμε μέσα έναν, λυπάμαι γιατί ήταν Χιώτης, και του είπαμε εκεί πέρα --- τους είχε τους ανθρώπους αυτός μαρτυρήσει γιατί ήταν ο πρόεδρος του --- έκανε το κομμουνιστικό --- του εργατικού δηλαδή - ήταν ως μπόσης. Και αυτός ερουφιάνευε στην Ελλάδα τους ανθρώπους που ζητούσαν τα δικαιωμά τους, και όταν είδε το

καράβι ότι είχε μέσα Έλληνες επήγε κάτω στο κρεβάτι και ειδοποίησε τον καπετάνιο ότι δεν μπορεί να πάει στην δουλειά και να παρουσιαστεί, καθόλου. Και μου είπανε μένα, ο καπετάνιος, να πάω να του πηγαίνω το φαΐ, όλα, στο δωμάτιό του. Και αφού εφύγαμε από εκεί αυτός επήγαινε στην Ελλάδα και με πρόδωσε εμένα ως κομμουνιστή. Επειδή έκανα στους ανθρώπους [καφέ]. Λοιπάμαι που είμαστε Έλληνες αλλά πάει να βγάλει ο ένας του αλουνού το μάτι.

Αυτά γίνονται μερικές φορές. Τα δύο χρόνια που έμενες εδώ πέρα, που δούλευες στο McKay, εγνώρισες και την γυναίκα σου.

Ναι ναι, την γυναίκα μου την εγνώρισα από την πρώτη εβδομάδα που ήλθα στην Αυστραλία. (γέλιο)

Τυχερός.

Ήταν η καημένη και εκείνη εδώ, χώρια η μάνα από το πατέρα. Τους είχε φέρει ο πατέρας τους εδώ πέρα και τους είχε εγκαταλείψει. Και έτσι εκεί που έμενα εγώ την πρώτη εβδομάδα ήλθε η γυναίκα μου και ζήτηγε την σπιτονοικοκυρά. Εγώ όταν την είδα τον μάτι μου λιγάκι εδάκρυσε. (γέλιο) Και αναγκαστήκαμε και γνωριστήκαμε και τους έφερα και εδώ κοντά μας, άλλο σπίτι, και νοικιάσανε, εδώ στο George Street, της κουριάδας μου, της Ευγενίας. Τους έφερα εκεί πέρα, παντρεύτηκε η πρώτη μου κουριάδα, μετά παντρεύτηκα κι εγώ και πάντρεψε και την άλλη της την κόρη, η πεθερά μου, η καημένη, που είχε έλθει και την συντηρούσε το κράτος, εδώ πέρα.

Τί ηλικία ήταν η γυναίκα σου όταν παντρεύτηκε;

Ήτανε, να μην την ματιάσω, 15 χρονών.

Πολύ μικρή!

Πολύ μικρή.

Ανήλικη δεν ήταν για γάμο;

Ήτανε ανήλικη και πήγα μια φορά --- την έβγαλα έξω, για να πάμε εκεί πάνω, στο Franklin Street, και την πήγα εκεί πέρα σε ένα Ελληνικό cafe που είχε. Στο δρόμο κάτω με πιάσανε, η αστυνομία.

Γιατί;

Με έπιασε και μου λέει "τί την θέλεις αυτή την μικρή κοπέλα και την κρατάς μαζί σου"; Αλλά ήταν και γυναίκα μαζί, ήταν και άνδρας, οι αστυνομικοί. Παίρνουν την γυναίκα μου μακρυνά, παίρνουν και εμένα πιο μακρυνά, ο άνδρας, και μου ζήτηγε γιατί

τραβάω την μικρή κοπέλα μαζί μου. Εγώ, τα Εγγλέζικά μου ήταν λίγα, δεν εκαταλάβαινα και πολλά. Η γυναίκα μου εμιλούσε με την αστυνομικά, και της λέει [η γυναίκα μου] "είμαι παντρεμένη". Λέει [η αστυνομικός], "μα πόσο χρόνων είσαι;" Λέει [η γυναίκα μου] τόσο. Λέει [η αστυνομικός] "δεν μπορεί". Λέει [η γυναίκα μου] "αφού έχουμε χαρτί, μπορώ να μιλήσω του άνδρα μου, λέει, να σας δώσει το χαρτί." Γιατί κρατούσα εγώ το χαρτί, που είχαμε κάνει το ρέτζιστερ [registration]. Και λέει [η αστυνομικός] "εντάξει". Το δείχνω του αστυνομικού, το βλέπει, λέει "είναι παντρεμένοι".

Ο πεθερός μου μας πήγε όμως στο Immigration και μας εμαρτύρησε --- γιατί είχαν υπογράψει εδώ το κράτος, είχαμε πάει στο ρέτζιστερ, και είχαν υπογράψει το κράτος το ok για να την παντρευτώ. Το λοιπόν αυτοί τα είδαν αυτά όλα, μας αφήσανε, εφύγαμε, παντρεμένοι. Ο πεθερός, όμως μας πήγε πάλι στο Immigration ότι ήταν μικρή και δεν είχαμε πάρει την υπογραφή του. Σηκώνεται [σηκωνόμαστε] που λες, πάμε εκεί πέρα, με ήξερε ο Mr Staff που είχα παρουσιαστεί, αυτός του Immigration που παρουσιαστικά εκεί πέρα, και που λέει, "Mr Stavriniakis έχει γίνει έτσι και έτσι, ο πατέρας της γυναίκας σου δεν έχει υπογράψει". Του έδειξα το χαρτί. Μου λέει "No worries, μην σε μέλει". Γιατί είχε υπογράψει το κράτος, και εκαθάριζα τις υποθέσεις μου στο γρήγορα. (γέλιο), μέχρι και σήμερα. Τόσα χρόνια είμαι, 53 χρόνια, στην Αυστραλία, και είμαι πολύ ευχαριστημένος γιατί μου αρέσει η Αυστραλία, με τους νόμους που έχει. Όχι σαν εμάς στην Ελλάδα που ---

Δεν πειράζει. Μετά από μερικά χρόνια που δούλευες στο εργοστάσιο, ήθελες να βγεις έξω σε άλλες δουλειές. Τί άλλες δουλειές έκανες εσύ;

Εγώ δούλεψα σταφύλια, εδούλεψα καλάμι, εδούλεψα στα αγλάδια, στο ---

Στα σταφύλια που πήγαινες και δούλευες;

Στα σταφύλια, εδώ στη Barmera και στο Berri, αλλά στην Barmera ήταν ο μπόσης μου που εδούλευα πάντα.

Πήγαινες πολλές χρονιές;

Τρία χρόνια πήγαμε.

Και ζαχαροκάλαμο, πώς έγινε να πας πάνω στο Queensland;

Στο ζαχαροκάλαμο επήγα --- είχε πάει ένας φίλος μου, που το είχαμε σκάσει μαζί απ' το καράβι, είχε πάει αυτός πρώτα και μου είπε ότι "ρε συ έχει καλά λεφτά εκεί πάνω!"

Καλά λεφτά! Παίρνω και εγώ την γυναίκα, παίρνω τον μπατζανάκη μου τον άλλο με την αδελφή του, και πάμε επάνω, και δύο άλλοι φίλοι, και κλείσαμε μία φάρμα μεγάλη. Θα είχαμε πάει άνω από 5000 [εργάτες]. Ήταν άσχημη χρονιά εκείνη, άνω' από 5000 είχαμε πάει σε εκείνο το μέρος. Μας το είπε το ίδιο το γραφείο.

5000 τί; [διάφορες εθνικότητες;]

Ανθρώποι, απ' όλο το --- και δεν εμείναμεν οι 1000.

Γιατί;

Γιατί εφεύγανε εκεί, δεν μπορούσαν να δουλέψουν.

Ήταν δύσκολη η δουλειά;

Δύσκολη ήταν η χρονιά εκείνη από την κακοκαιρία --- τα καλάμια είχανε γίνει, έτσι --- δύσκολα.

Δεν τα καίγανε τότε τα καλάμια;

Τα καίγανε, αλλά πέφτανε κάτω και ήταν πιο δύσκολα.

Αυτοί οι εργάτες θα ήταν από διάφορες φυλές;

Από διάφορα. Ου! Είχε Ιταλούς, είχε από όλες τις ---.

Πώς περνάγατε όλοι μαζί;

Ήμασταν διάφοροι. Εμάς μας είχαν ο μπόσης, μας είχαν ένα μέρος και κοιμούμασταν εκεί. Όλα αυτά εντάξει.

Όλοι οι Έλληνες μαζί;

Ήμασταν τέσσερα άτομα, τέσσερα εμείς αλλά είχαμεν και τις γυναίκες, εγώ και ο μπατζανάκης δύο, και ήμασταν έξι.

Πόσον καιρό κόβατε ζαχαροκάλαμο;

Την πρώτη χρονιά ήμασταν περίπου πέντε-έξι μήνες. Αλλά εγώ έφυγα πιο νωρίς γιατί είχα αφήσει τον γιο μου, μωρό, στην πεθερά μου, και δεν ξέρω της εκρύωσε, και πήρε πνευμονία, και το πήγαινε στο νοσοκομείο. Μας τηλεφωνάει ότι έτσι και έτσι. Στέλνω τη γυναίκα μου κάτω, έρχεται, μου τηλεφωνάει αμέσως. Λέει "Γιώργη γύρισε γιατί ο γιος μας δεν είναι καλά, μπορεί να μην τον προφτάσεις". Το είχανε μέσα σε γυαλί, γυμνό. Παράτησα εγώ τα παιδιά τα άλλα, αλλά είχαμε προχωρήσει την δουλειά μας πολύ. Εγώ επήγαινα και δούλευα και σε άλλους, που ήταν behind στη δουλειά τους.

Δηλαδή εσείς η δουλειά σας ήταν να κόβετε το ζαχαροκάλαμο; Για πες μας πώς γινότανε αυτή η δουλειά;

Από βραδύς το καίγαμε το καλάμι. Το πρωί σηκωνόμαστε, πιάναμε δουλειά, [και] το ρίχναμε κάτω. Το απόγευμα επιάναμε και το φορτώναμε, όπως ήτανε, επάνω στα τράκια. Μας είχε τράκια ο μπόσης και τα γεμίζαμε, γιατί είχε κοντράτο πόσο πρέπει να πηγαίνει μέσα στο εργοστάσιο, και τα φορτώναμε και πηγαίναμε. Και την δεύτερη ημέρα το ίδιο, το ίδιο, το ίδιο. Αυτό γινότανε.

Θα ήτανε κουραστική και βρώμικη δουλειά ας πούμε. Μαύροι από την φωτιά.

Κάναμε μπάνιο το βράδυ no worries. (γέλιο) Μετά το βράδυ επηγαίναμε και έξω λιγάκι, όλοι εκεί --- ήτανε πολλοί Έλληνες, είχε πολλούς Έλληνες. Είχε και ένα δυο καφεενεία εκεί πάνω στο [μέρος] αυτό που δουλεύαμε, στο Innisfail (Queensland).

Περάσατε καλά δηλαδή πάνω;

(γέλιο) Να σας πω, το είχαμε παιχνίδι. Βαριά δουλειά αλλά εμείς το είχαμε για παιχνίδι.

Ναι, ωραία, και πόσες φορές πήγατε πάνω για το ζαχαροκάλαμο;

Είπαμε δύο χρόνια πήγα πάνω.

Μετά κατεβήκατε κάτω στην Αδελαΐδα;

Ε, κατεβαίναμε κάτω στο Adelaide, πιάναμε δουλειά στο εργοστάσιο.

Και τί δουλειές έπιασες εσύ μετά από αυτά;

Πήγα στα αλουμίνια παράθυρα το Wunderlich επήγα στο Millers, έχω πιάσει δουλειά, στο George Shearers είχα πιάσει δουλειά, στο Simpson Pope, ύστερα, έπιασα δουλειά, εκεί έμεινα για 22 χρόνια, στο Simpson Pope αλλά και εκεί εκάηκα, γιατί έχουνα αλουμίνιο --- μέταλλο που κάναν καλούπια για sprinklers γιά το ένα γιά το άλλο, και πετάχτηκε το αλουμίνιο και με έκαψε. Δύο μήνες έκατσα μέσα το Elizabeth Hospital. Το πόδι μου του έχουνε κάνει πλαστική.

Πάμε πίσω τώρα στα καράβια που είσαστε και έφυγες εσύ στο Wallaroo. Σε διάφορα λιμάνια που σταμάταγε το καράβι έφευγε προσωπικό καθόλου από τα καράβια;

Σε κανένα. Ούτε και στην Αμερική δεν έβγαινε κανένας. Για εμάς, στο καράβι που είχα κάνει, δεν είχε φύγει κανένας ούτε στην Αμερική ούτε πουθενά, μόνο εκτός και ξεμπαρκαίνανε. Πηγαίνανε πίσω στην Ελλάδα.

Δεν έφυγε όμως κανένας να μείνει, ας πούμε, να του αρέσει κανένα μέρος και να μείνει εκεί πέρα;

Όχι δεν μου έτυχε εμένα. Το μόνο, εδώ στην Αυστραλία, και για την αλήθεια, εγώ εδώ στην Αυστραλία έβγαλα άλλα οχτώ άτομα, και τα βοήθησα, και ο Mr Staff με κάλεσε, γιατί ένας πήγε και με πρόδοσε. Του είπεν δεν του άρεσε και ήθελε να φύγει, να πάει πίσω, και ήταν και αυτός Χιώτης, και πήγεν εκεί πέρα και του είπεν --- και μου έβαλε το όνομά μου, και με κάλεσε ο Mr Staff εκεί πέρα. Μου λέει "Mr Stavrinakis σε παρακαλώ εσύ πας να κάνεις καλό αλλά εγώ τώρα πιστεύεις [ξέρεις] ότι πρέπει να σου βάλω \$500 πρόστιμο". Ήτανε καλά λεφτά, ναι. "Εσύ θέλεις να κάνεις το καλό, λέει, αλλά κοίτα αυτός τί σου έκανε, σε πρόδοσε". Αλλά δεν μου τα έβαλε [το πρόστιμο].

Έφυγες από την Ελλάδα, από την Χίο, μέσα στο καράβι και έλειπες από την Ελλάδα περίπου πέντε έξι χρόνια και έφτασες στην Αυστραλία και έμεινες εδώ. Σκέφτηκες ποτέ ότι θα ήθελες να πας πάλι στην Ελλάδα;

Για να δουλέψω;

Ναι

Όχι, γιατί από την Αυστραλία, εγώ είμαι πολύ ευχαριστημένος. Μ' αρέσει [αρέσουν] οι νόμοι τους, μ' αρέσουνε το πως φέρνονται, η πολιτική, εμένα αυτά μου αρέσουνε.

Ούτε τα πρώτα χρόνια, όταν πρωτοήλθες εδώ στην Αυστραλία δεν ήθελες να πας πίσω να δεις την οικογένειά σου;

Πρώτα πρώτα δεν είχα πάει για στρατιώτης, ήτανε δύσκολα για να πήγαινα.

Φοβόσουνα μην σε πιάσουν για στρατιώτη;

Ε, ναι. Είχα κάνει πια οικογένεια εδώ πέρα. Επήγα πια όταν εμεγάλωσα πολύ που ήξερα ότι δεν πρόκειται να με πάρουνε. Επήγα στην Ελλάδα, ζήτησα να πληρώσω και να πάω να καθαρίσω το στρατιωτικό μου και μου λένε εκεί πέρα, αυτός που πήγα, μου λέει, "Ρε γέρο τί να σε κάνουμε, να σε ταΐζουμε". (γέλιο)

Την πρώτη φορά που πήγες πίσω στην Χίο, μετά από τόσα χρόνια, πώς την είδες την Χίο;

Εχάρηκα λίγο, γιατί τα είπαμε, τα χρόνια τα παιδισίστικα είναι διαφορετικά με τα τώρα. Ναι, εχάρηκα αλλά δεν είχε και κόσμο, είχανε φύγει πολλοί.

Είχες χαρά να πας πίσω στην πατρίδα σου;

Είχα γονείς, είχα αδέρφια, είχα αυτά, δεν μπορείς να μην έχεις κάτι επάνω σου.
Κατάλαβες τί γίνεται. Το λαχταράς να το βλέπεις, αλλά δεν μπορούσα και να μείνω πια στην Ελλάδα.

Όταν ήλθε ο καιρός όμως να φύγεις ήθελες να πας πίσω στην Αυστραλία;

Ναι. Την πρώτη φορά δεν κάναμε, κάναμε έξι εβδομάδες. Πήρα τα holiday από την δουλειά και επήγα εκεί πέρα και κάναμε δύο εβδομάδες πάρα πάνω. Και όταν εγύρισα το γραφείο με είχε σχολάσει και όταν επήγα να πιάσω δουλειά μου λέει ο μπόσης "Γιώργη" - με αγαπούσε πάρα πολύ ο μπόσης - μου λέει, "Γιώργη η κάρτα σου δεν υπάρχει γιατί το γραφείο σε είχε σχολάσει αλλά έλα αύριο πρωί και θα πιάσεις δουλειά γιατί εγώ θα μιλήσω" μου λέει ο μπόσης. Έβαλε έναν άνθρωπο άλλον εκεί πέρα που επέβλεπε για τα material και τέτοια, τον έβαλε και είπε ότι τηλεφώνησα εγώ, ότι μου συμβαίνει κάτι και θα αργήσω [να επιστρέψω στην δουλειά], και την δεύτερη μέρα που πήγα εκεί μου είχανε κάρτα, εκεί πέρα, και την πάτησα [χτύπησα] την κάρτα και εδούλεψα, και έκατσα σου λέω 22 χρόνια, μέχρι που πήρα το χρυσό ρολόι για τα 20 χρόνια.

Μπράβο σου δώσανε ρολόι, πολύ ωραία. Εδώ πέρα όταν ήλθες από την αρχή, μάλλον λίγο αργότερα, έγινες μέλος σε διάφορους συλλόγους;

Με το που ήλθα στην Αυστραλία με γράψανε. Είχα ένα καλό άνθρωπο εδώ πέρα, τον έκανα και κουμπάρο, και με πήρε και έγινα μέλος στην Κοινότητα. Το '62 βρεθήκαμε πολλοί Χιώτες και θέλανε να κάνουνε σύλλογο.

Γιατί θέλανε οι Χιώτες να κάνουν σύλλογο. Τί δίνει ο σύλλογος στον Έλληνα;

Μία καλή διασκέδαση, μία καλή γνωριμία ο ένας με τον άλλον. Όταν ευρισκόμαστε οι Έλληνες και διασκεδάζουμε παίρνουμε χαρά, και όχι στενοχώρια και όλα αυτά είναι για τον άνθρωπο καλή ζωή. Και καλά, οι συλλόγοι, εβαστήξαν τον Ελληνισμό εδώ πέρα και είμαστε όλοι μια χαρά.

Δηλαδή στη δεκαετία του '60 γίνανε αρκετοί συλλόγοι από διάφορα μέρη της Ελλάδας. Και τί διασκεδάσεις κάνανε για τον Έλληνα;

Είχανε ορχήστρες πολλές και επηγαίναμεν εκεί πέρα και γεμίζανε τα hall. Όλα γεμίζανε κόσμο. Έτρεχεν ο κόσμος γιατί είχεν αυτό το Ελληνικό, την διασκέδαση, και πηγαίναμεν εκεί πέρα. Γιατί ως ξένοι εδώ πέρα, άμα δεν ξέρεις την γλώσσα δεν μπορείς να έλθεις σε επαφή με τον κόσμο. Κατάλαβες; Ενώ, σου λέω, όταν ευρισκόμαστεν εκεί πέρα γνωρίσαμε, ξέρεις πόσο κόσμο! Και από το hall εγυρίζαμε

και επηγαίναμε στα σπίτια και πίναμε λίγο, και για καφέ και αυτά, και ξημερωνόμαστε.
Όπου δίνει ζωή!

Τότε και με τις εκκλησίες, εχτιστήκανε πολλές εκκλησίες γιατί ο Ελληνισμός ήθελε την θρησκεία του.

Ήθελε την εκκλησία του, τότε υπήρχε μόνο η Κοινότητα μετά επιάσανε οι φασαρίες.

Μετά χτιστήκανε το Norwood, ο Προφήτης Ηλίας, μετά τον Άγιο Γιώργη, και μετά είχαμε τον Άγιο Σπυρίδων. Χρειάστηκε [η παρούκία] εκκλησίες γιατί ήλθαν πάρα πολλοί Έλληνες μετανάστες.

Πολλοί, πολλοί, και ακόμη τώρα ο κόσμος, ο Ελληνισμός τρέχει στις εκκλησίες.
Πιστεύει τη θρησκεία μας, τί να σας πω, εγώ είμαι πολύ ευχαριστημένος με την Αυστραλία.

Το άλλο που ανοίζανε πολλά είναι καφενεία. Το καφενείο τί σημαίνει στον Έλληνα, προπαντός στους άνδρες ασφαλώς;

Διασκέδαση. Για μένα διασκέδαση γιατί μπορεί να παίζανε και χαρτιά αλλά σήμερα εκερδούσες εσύ, αύριο κερδούσεν ο άλλος, που παίζανε. Τα λεφτά γυρίζανε γύρω γύρω, πάλι στους ίδιους τους παίχτες. Το μόνο είναι ότι ο καφετζής έβγανε και αυτός το ψωμάκι του, το μεροκάματό του.

Ήταν μαγαζί για αυτόνε.

Ναι μαγαζί. Όπως είναι το φρουτάδικο, όπως είναι το --- είχε πολλά καφενεία όμως και ο κόσμος επερνούσεν ωραία.

Ήταν και μέρος που μπορούσαν να πάνε οι άνδρες να μιλήσουν και με άλλους άνδρες, να πουν το παράπονό τους να ξεχαστεί λίγο η στενοχώρια τους;

Για την Ελλάδα.

Όχι, εδώ πέρα, τα καφενεία. Μιλάγατε για διάφορα πράγματα;

Δεν είχε άλλο. Μόνο τα καφενεία ήτανε και οι συλλόγοι. Άμα είχε κανένας παράπονο και --- μόνο αυτό ήτανε, τίποτε άλλο.

Και περνάγανε καλά, ας πούμε, οι μετανάστες τότε;

Εγώ, μου φαίνεται ότι περνάγαμε καλά. Τώρα είναι πιο πολλοί στεναχωρημένοι που κλείσαν και τα καφενεία, γιατί κάτι γέροι το μιλάνε στους δρόμους ότι "πάμε και δεν έχει το καφενείο ανθρώπους να μιλήσεις". Έχουνε κλείσει πολλά.

Είναι κρίμας, άλλαξε η ζωή.

Ναι άλλαξε η ζωή επειδή ανοίξαν τα pokies (γέλιο)

Άλλαξε το καφενείο, πήρε άλλη μορφή, πήγανε στα pokies τώρα.

Άλλη μορφή. Τώρα γινήκανε gamblers και οι γυναίκες! (γέλιο)

Πριν τα καφενεία ήταν μόνο για άνδρες;

Μόνο άνδρες, τώρα είναι οι γυναίκες στα χοτέλια. (γέλιο)

Είπες ότι στην αρχή, όταν ήλθες στην Αυστραλία, δεν ήξερες και πολλά Εγγλέζικα.

Όχι, όχι.

Σου εδόθηκε η ευκαιρία ποτές να μάθεις Αγγλικά;

Επήγα, τα πρώτα μου χρόνια. Ακόμα δεν είχα παντρευτεί με την κυρά. Είχα πάει γιατί είχαν η Αυστραλία νυχτερινά, και είχα πάει. Αλλά είπαμεν ότι άμα και το μυαλό δεν κόβει και πολλά ---

Ναι αλλά και άμα δουλεύεις όλη μέρα και είσαι κουρασμένος θα είναι λίγο δύσκολο.

Άλλοι τα ξέρανε, τα μαθαίνανε, εγώ δεν τα έμαθα. (γέλιο)

Τα παιδιά σου τα έστειλες στο Ελληνικό σχολείο;

Και τα τρία. Ο μικρός όχι, αλλά το γιο μου [τον μεγάλο] και την κορή μου ναι.

Γιατί;

Πρώτα πρώτα ήθελα να μαθαίνω εγώ κανένα νέο, να μου λένε, άμα μιλούσανε Εγγλέζικα εγώ πώς θα συνεννογιόμουνα;

Ναι, το είχες όμως. Ήθελες να κρατήσεις την γλώσσα σου και την κουλτούρα σου με τα παιδιά σου.

Ναι αλοίμονο, αφού γεννηθήκαμε στην Ελλάδα, ως Έλληνες, ο καθένας σκέβεται κάτι το ---

Τα εγκονάκια μαθαίνουν και αυτά Ελληνικά;

Οι κόρες της [της Μαρίας] τα ξέρουν όλα, φαρσί, οι άλλες, του γιου μου του μεγάλου, [επίσης]. Ετώρα τούτες είναι ακόμη μικρές [του μικρού γιου] δεν τις έχουμε πάει για --
- Θέλω να τις πάω αλλά έχασα και τις licence τώρα που δεν βλέπω. Εγέρασα και είναι δύσκολα.

Δεν έχω τίποτα άλλο να σε ρωτήσω Γιώργο, είναι τίποτα άλλο που θέλεις να μας πεις εσύ για την ζωή σου στην Αυστραλία, πώς την βλέπεις;

Εγώ, να σας πω, είμαι ευχαριστημένος και με την οικογένειά μου και με τα εγκόνια. Ε,
και με την γυναίκα μου καλά τα περνάω, προς το παρόν. Δεν ξέρω μετά από δέκα
χρόνια αν χωρίσουμε. (γέλιο)

Μια χαρά είναι. Σε ευχαριστώ πάρα πολύ και πάλι.